

Sag C-252/19**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

20. marts 2019

Forelæggende ret:

Sąd Rejonowy w Opatowie (retten i første instans i Opatów, Polen)

Afgørelse af:

31. januar 2019

Sagsøger:

QL S.A. w B.

Sagsøgt:

C.G.

Hovedsagens genstand

Sagen for den forelæggende ret vedrørende udstedelse af et betalingspåkrav i betalingspåkravsproceduren vedrører sagsøgerens, QL S.A. w B., krav mod en låntager som forbruger (herefter »sagsøgte«) på betaling af et beløb, som skyldes på grundlag af en blankoveksel, der er udstedt af forbrugeren som sikkerhed for låneaftalen.

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Fortolkning af artikel 3, litra g, og artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF set ud fra det i national ret gældende retsinstitut »maksimale renteauafhængige kreditomkostninger« samt en matematisk formel til beregning af disse aftaleomkostningers størrelse.

Præjudicielt spørgsmål

Skal bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF, navnlig artikel 3, litra g), og artikel 22, stk. 1, fortolkes således, at de anførte bestemmelser er til hinder for indførelsen i den nationale retsorden af retsinstituttet »maksimale renteauafhængige kreditomkostninger« og den matematiske formel til beregning af disse omkostningers størrelse i henhold til artikel 5, nr. 6a, sammenholdt med artikel 36a i lov af 12. maj 2011 om forbrugerkredit (konsolideret udgave, Dz.U.2018 993), hvorefter der til de omkostninger i forbindelse med en kreditaftale, som skal afholdes af forbrugeren (kreditens samlede omkostninger), også regnes omkostningerne til virksomhedens økonomiske aktivitet?

Anførte EU-retlige bestemmelser

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF; artikel 3, litra g), artikel 22, stk. 1.

Anførte nationale bestemmelser

Forbrugerkreditloven af 12. maj 2011 (Dz. U. 2018 993, konsolideret udgave, herefter »forbrugerkreditloven«) (med følgende definitioner og formler):

Forbrugerkreditlovens artikel 5, nr. 6 – Samlede kreditomkostninger – samtlige omkostninger, som en forbruger skal afholde i forbindelse med kreditaftalen, navnlig:

- a) renter, gebyrer, provisioner, skatter og fortjenstmargener, såfremt de er kreditgiveren bekendt, samt
- b) omkostninger til tillægsydelser, navnlig forsikringer, når disse er en forudsætning for, at kreditten ydes eller ydes på de tilbudte vilkår – med undtagelse af notarialgebyrer, som afholdes af forbrugeren

Forbrugerkreditlovens artikel 5, nr. 6a – renteauafhængige kreditomkostninger – alle omkostninger, som afholdes af forbrugeren i forbindelse med forbrugerkreditaftalen, med undtagelse af renter

Forbrugerkreditlovens artikel 5, nr. 7 – samlet kreditbeløb – loftet for alle beløb med undtagelse af de krediterede kreditomkostninger, der af kreditgiver stilles til disposition for låntageren i henhold til en kreditaftale; i tilfælde af aftaler, som ikke indeholder et sådant loft, summen af alle beløb med undtagelse af de krediterede kreditomkostninger, som stilles til rådighed for låntageren af kreditgiveren på grundlag af kreditaftalen

Forbrugerkreditlovens artikel 5, nr. 8 – samlet beløb, der skal betales af forbrugeren – summen af de samlede omkostninger i forbindelse med kreditten og det samlede kreditbeløb.

Artikel 36a

Det maksimale beløb for de renteauafhængige kreditomkostninger beregnes efter følgende formel:

$$MPKK \leq (K \times 25\%) + (K \times n/R \times 30\%)$$

idet de enkelte symboler har følgende betydning:

MPKK – det maksimale beløb for renteauafhængige kreditomkostninger

K – det samlede kreditbeløb

n – tilbagebetalingsperiode i dage

R – antal dage i året

De renteauafhængige kreditomkostninger i hele kreditperioden må ikke overstige det samlede kreditbeløb.

Renteafhængige kreditomkostninger, som følger af en forbrugerkreditaftale, kan ikke forlanges betalt, såfremt de overstiger det maksimale beløb for renteauafhængige kreditomkostninger beregnet i henhold til stk. 1 eller det samlede kreditbeløb.

Kodeks ciwilny (civil lovbog) af 23. april 1964 (Dz. U. 2018 1025, konsolideret udgave, herefter »ZGB«)

ZGB's artikel 359 – Kapitalrenter

§ 1 Renter af et beløb skyldes kun, hvis dette fremgår af en retshandel, loven, en retsafgørelse eller en afgørelse truffet af en anden kompetent myndighed.

§ 2 Med mindre renternes størrelse er fastsat på anden måde, skyldes lovbestemte renter svarende til den polske nationalbanks (Narodowy Bank Polski) referencesats plus 3,5 procentpoint.

§ 2¹ Den maksimale sats for de ved en retshandel fastsatte renter må ikke overstige det dobbelte af den lovbestemte rentesats p.a. (maksimal rentesats).

§ 2² Såfremt den rentesats, der er fastsat ved en retshandel, overstiger den maksimale rentesats, skyldes kun den maksimale rentesats.

§ 2³ Bestemmelserne om den maksimale rentesats kan hverken begrænses eller udelukkes ved aftale, heller ikke når der er valgt udenlandsk ret. I så fald gælder lovens bestemmelser.

ZGB's artikel 481 – renter som følge af forsinkelse med opfyldelsen af ydelsen

§ 1 Såfremt en debitor bliver forsinket med betalingen af en pengeydelse, kan kreditor forlange renter for forsinkelsesperioden, selv om han ikke har lidt tab, eller forsinkelsen skyldes omstændigheder, som debitor ikke er ansvarlig for.

§ 2 Såfremt morarentesatsen ikke er fastsat, skyldes lovbestemte renter svarende til den polske nationalbanks (Narodowy Bank Polski) referencesats plus 5,5 procentpoint. Såfremt kravet forrentes med en højere rente, kan kreditor dog forlange morarenter svarende til denne højere rentesats.

§ 2¹ Morarenterne må ikke overstige det dobbelte af den lovbestemte morarentesats p.a. (maksimale morarenter).

§ 2² Såfremt morarenterne overstiger de maksimale morarenter, skyldes kun de maksimale morarenter.

§ 2³ Bestemmelserne om den maksimale morarentesats kan hverken begrænses eller udelukkes ved aftale, heller ikke når der er valgt udenlandsk ret. I så fald gælder lovens bestemmelser.

Justitsministerens bekendtgørelse af 7. januar 2016 om de lovbestemte renters størrelse (M.P.2016 46)

I henhold til artikel 359, § 4, i lov af 23. april 1964 – civil lovbog (Dz. U. 2014, pos. 121, med senere ændringer) bekendtgøres, at de lovbestemte renter med virkning fra den 1. januar 2016 andrager 5% årligt.

Justitsministerens bekendtgørelse af 7. januar 2016 om de lovbestemte morarenters størrelse (M.P.2016 47)

I henhold til artikel 481, § 24, i lov af 23. april 1964 – civil lovbog (Dz. U. 2014, pos. 121, med senere ændringer) bekendtgøres, at de lovbestemte morarenter med virkning fra den 1. januar 2016 andrager 7% årligt.

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

Sagsøgeren og sagsøgte indgik den 31. august 2016 en låneaftale (forbrugerkreditaftale), hvorefter sagsøgte var forpligtet til at betale 10 764,00 PLN plus aftalte renter på 9,81% p.a. Dette beløb bestod af det samlede kreditbeløb (summen af alle pengemidler, som stilles til låntagerens disposition) på 5 000 PLN samt de samlede kreditomkostninger på 5 764,00 PLN, som indeholdt et udbetalingsgebyr (129,00 PLN), en provision (3 939,00 PLN), et

vederlag for tjenesteydelsen »Din pakke« (900 PLN) samt aftalte renter af kapitalen for hele kredittens løbetid (796,00 PLN). De årlige omkostninger i procent udgjorde 77,77%. Aftalen blev indgået for en periode på tre år.

De i aftalen fastsatte maksimale renteauafhængige kreditomkostninger udgjorde 4 968,00 PLN og omfattede udbetalingsgebyret (129,00 PLN), provisionen (3 939,00 PLN) og vederlaget for tjenesteydelsen »Din pakke« (900 PLN). Disse omkostningers størrelse blev beregnet efter formlen i forbrugerkreditlovens artikel 36a og blev ikke forhandlet individuelt mellem parterne.

Selve kontrakten blev udfærdiget ved hjælp af en standardformular, og tilbagebetalingen blev sikret med en blankoveksel. Sagsøgeren opsagde aftalen, da de aftalte lånerater ikke blev betalt.

Sagsøgeren har anlagt sag mod sagsøgte ved den forelæggende ret med påstand om betaling af 5 293,72 PLN plus morarenter i henhold til kontrakten og har samtidig i forbindelse med søgsmålet på grundlag af den udfyldte blankoveksel anmodet om udstedelse af et betalingspåkrav i betalingspåkravsproceduren. Sagsøgeren har forelagt låneaftalen, ratebetalingsaftalen og vekslerklæringen for retten.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

Sagsøgeren gjorde i sit processkrift af 19. december 2018 gældende, at låneaftalen er en forbrugerkreditaftale som omhandlet i forbrugerkreditloven, og at der i aftalen er taget højde for ændringerne af forbrugerkreditloven, navnlig forbrugerkreditlovens artikel 36a, som regulerer de maksimale renteauafhængige kreditomkostninger. De forlangte beløb for udbetalingsgebyret, provisionen og vederlaget for tjenesteydelsen »Din pakke« overstiger ikke de maksimale renteauafhængige kreditomkostninger. Lovgiver anser omkostninger i denne størrelse for de maksimale omkostninger og dermed for lovlige og begrundet ved omkostningerne og risikoen ved at drive en finansiel virksomhed.

Kort begrundelse for forelæggelsen

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF blev gennemført i national ret ved lov af 12. maj 2011 om forbrugerkredit (forbrugerkreditloven).

I henhold til niende betragtning til direktivet er hensigten med direktivet og dets krav om fuldstændig harmonisering at sikre, at alle forbrugere i Fællesskabet nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser, og at skabe et ægte indre marked. Medlemsstaterne bør derfor ikke kunne bibeholde eller indføre andre bestemmelser på nationalt plan end dem, der er fastsat i dette direktiv. Sådanne restriktioner bør dog kun gælde på de områder, hvor der er fastsat harmoniserede

bestemmelser i dette direktiv. I henhold til tiende betragtning til direktivet bestemmer definitionerne i dette direktiv rækkevidden af harmoniseringen. Medlemsstaternes forpligtelse til at gennemføre bestemmelserne i dette direktiv bør derfor begrænses til dets anvendelsesområde som bestemt ved dets definitioner.

I direktivets artikel 22, stk. 1, fastsættes det entydigt, at det ikke kan fraviges. I denne bestemmelse fastsættes det, at i det omfang dette direktiv indeholder harmoniserede bestemmelser, kan medlemsstaterne ikke i national ret bibeholde eller indføre bestemmelser, der fraviger dem, der er fastsat i dette direktiv.

De bestemmelser, hvormed retsinstituttet »renteafhængige kreditomkostninger« blev indført i forbrugerkreditloven, trådte i kraft den 11. marts 2016. De havde til formål at forbedre beskyttelsen af forbrugere, som benytter finansielle tjenesteydelser fra firmaer, der yder forbrugerkreditaftaler og er fritaget fra pligten til at indhente en godkendelse fra finanstilsynet. Dette skulle ske ved at indføre bestemmelser, som begrænser muligheden for at opkræve uforholdsmæssigt høje gebyrer, provisioner og renter i låne- og kreditaftaler. De erhvervsdrivende overholder reglerne om renternes maksimale størrelse, men opkræver samtidig høje provisioner og supplerende renteafhængige gebyrer. Som følge af sådanne metoder overstiger de samlede omkostninger for kreditten ofte størrelsen af det optagne lån eller den optagne kredit.

I henhold til forbrugerkreditlovens artikel 5, nr. 6a, er renteafhængige kreditomkostninger alle omkostninger, som afholdes af forbrugeren i forbindelse med forbrugerkreditaftalen, med undtagelse af renter. Retsinstituttet »renteafhængige kreditomkostninger« er ikke reguleret i direktivet. Imidlertid findes i direktivets artikel 3, litra g), retsinstituttet »samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten«, som omfatter alle omkostninger, herunder renter, provision, afgifter, og enhver anden form for honorar, som forbrugeren skal betale i forbindelse med kreditaftalen, og som kreditgiveren har kendskab til. Omkostninger ved accessoriske tjenesteydelser i forbindelse med kreditaftalen, navnlig forsikringspræmier, medregnes også, såfremt indgåelsen af aftalen om tjenesteydelser desuden er obligatorisk for at opnå kreditten eller for at opnå kreditten på de annoncerede vilkår og betingelser.

Retsinstituttet »samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten« blev også indført i den polske forbrugerkreditlov – i artikel 5, nr. 6 – og defineres som samtlige omkostninger, som en forbruger skal afholde i forbindelse med kreditaftalen, navnlig:

- a) renter, gebyrer, provisioner, skatter og fortjenstmargener, såfremt de er kreditgiveren bekendt, samt
- b) omkostninger til tillægsydelser, navnlig forsikringer, når disse er en forudsætning for, at kreditten ydes eller ydes på de tilbudte vilkår – med undtagelse af notarialgebyrer, som afholdes af forbrugeren.

I betragtning af disse bestemmelser og direktivets ufravigelighed opstår der tvivl om, hvorvidt den nationale lovgiver kan indføre det selvstændige begreb »renteafhængige kreditomkostninger«, som ligeledes vedrører spørgsmålet om, hvilke omkostninger i forbindelse med kreditaftalen, der kan pålægges forbrugeren. Da direktivet indeholder retsinstituttet »samlede kreditomkostninger«, som ved reference til begrebet »omkostninger i forbindelse med forbrugerkredit« definerer det tilladte omfang af belastningen af forbrugeren, ser det ud til, at medlemsstatens forpligtelse ene og alene bestod i at indføre direktivets bestemmelser i den nationale retsorden i det omfang, det er fastlagt ved dets definitioner, og under nøje overholdelse af disse definitioners indhold og omfang. Heraf kan det konkluderes, at spørgsmål om, hvilke omkostninger forbrugeren skal afholde i forbindelse med kreditaftalen, bør løses inden for rammerne af retsinstituttet »samlede kreditomkostninger«. Således bør eventuelle lofter over belastningen af en forbruger med omkostningerne i forbindelse med kreditaftalen indføres inden for rammerne af retsinstituttet »samlede kreditomkostninger« og bør vedrøre omkostninger, der er omfattet heraf, altså omkostninger, som er opstået i forbindelse med kreditaftalen. Da det som følge af retsinstituttet »renteafhængige kreditomkostninger« er muligt at øge den finansielle belastning af forbrugeren ud over de grænser, der er fastsat ved retsinstituttet »samlede kreditomkostninger«, dvs. omkostninger opstået i forbindelse med kreditten, var indførelsen af dette retsinstitut næppe et egnet middel til at gennemføre direktivets mål.

Overskridelsen af de lovlige grænser for belastningen af forbrugeren, som er fastsat i direktivets artikel 3, litra g), er en konsekvens af den metode til beregning af de maksimale renteafhængige kreditomkostninger, som er indført af den nationale lovgiver, dvs. anvendelsen af den matematiske formel i forbrugerkreditlovens artikel 36a. Ved fastlæggelsen af denne formel blev der taget hensyn til procentuelle indikatorer for driftsomkostninger, som erhvervsdrivende afholder i forbindelse med deres økonomiske aktivitet med at yde kreditter og lån. Desuden blev det i denne forbindelse lagt til grund, at de maksimale renteafhængige kreditomkostninger, som beregnes ved hjælp af denne formel, tjener til at dække omkostningerne til kreditgiverens økonomiske aktivitet og skal sikre dennes rentabilitet. Begrundelsen for den polske lov om ændring af forbrugerkreditloven dokumenterer, at formelen i forbrugerkreditlovens artikel 36a blev fastlagt under hensyntagen til omkostningerne til långiverens økonomiske aktivitet og med henblik på at sikre deres aktivitets rentabilitet. De væsentlige elementer i denne formel, nemlig de procentuelle indikatorer 25% og 30%, blev endelig fastlagt under hensyntagen til de gennemsnitlige driftsomkostninger for erhvervsdrivende inden for forbrugerkreditsektoren. Dette betyder, at lovgiver ikke kun medregnede udgifterne til at indgå og gennemføre en konkret forbrugers konkrete aftale i de omkostninger, der er forbundet med at yde et lån eller en kredit, men også omkostninger, som entydigt må kvalificeres som omkostninger til den økonomiske aktivitet (omkostninger til vedligeholdelse af en kundedatabase, personaleomkostninger etc.). På dette grundlag blev der fastsat procentuelle indikatorer, som udgør væsentlige elementer i denne matematiske formel og skal sikre en dækning af långiverens driftsomkostninger i forbindelse

med ydelsen af lån og af omkostningerne i forbindelse med risikoen for, at forbrugeren ikke tilbagebetaler det skyldige beløb. De maksimale renteauafhængige kreditomkostninger ligger mellem 25% og 100% af det samlede kreditbeløb og udgør 55% for en periode på et år, 85% på to år og derefter 100% af det samlede kreditbeløb uafhængigt af den efterfølgende kreditperiode¹. Det skal imidlertid bemærkes, at disse procentuelle indikatorer udgør de væsentlige elementer i denne matematiske formel, idet de maksimale renteauafhængige kreditomkostninger bestemmes herudfra. Konsekvensen af at fastlægge en matematisk formel til beregning af disse kreditomkostningers størrelse på grundlag af de ovenfor beskrevne forudsætninger var, at de maksimale renteauafhængige kreditomkostninger blev afkoblet fra de faktiske omkostninger i forbindelse med en konkret kreditaftale. Resultatet er, at det er muligt at pålægge forbrugeren en større finansiel belastning. Den erhvervsdrivende kan pålægge forbrugeren såvel de maksimale renteauafhængige kreditomkostninger som renterne, idet disse belastningers størrelse er indbyrdes uafhængige. Dermed er de samlede omkostninger i forbindelse med kreditten større end selve kreditbeløbet, hvilket den foreliggende sag er et eksempel på.

Efter den forelæggende rets opfattelse er bestræbelsen på at fastsætte et loft over de omkostninger, som forbrugeren kan pålægges i forbindelse med kreditten, i og for sig velbegrunder og forenelig med forbrugerbeskyttelsessystemet og målene for direktiv 2008/48/EF, men gennemførelsen af denne bestræbelse på det ovenfor nævnte grundlag i form af indførelse af retsinstituttet »maksimale renteauafhængige kreditomkostninger« og fastlæggelsen af en formel til beregning af disse omkostninger giver anledning til tvivl. Det følger af artikel 3, litra g), i direktiv 2008/48/EF, at en forbruger ganske vist kan pålægges omkostninger, men kun omkostninger i forbindelse med kreditaftalen. Listen over eksempler på disse omkostninger, nemlig renter, provisioner, afgifter osv., giver grund til at konkludere, at en forbruger kun kan belastes finansielt med omkostninger, der opstår som følge af indgåelsen og realiseringen af en konkret kreditaftale. Derimod er de omkostninger, som afholdes af långiver eller kreditgiver i forbindelse med udøvelsen af den økonomiske aktivitet, ikke omfattet af de omkostninger, en forbruger lovligt kan pålægges. I sin dom af 16. januar 2014, C-226/12, *Construtora Principado*, fremførte Domstolen åbenbart netop dette standpunkt. I denne dom blev det anset for ulovligt at lægge den erhvervsdrivendes pligt til at betale værdistigningsafgift på fast ejendom over på forbrugeren, idet det blev bemærket, at sådanne ordninger kan tyde på, at der foreligger en »betydelig skævhed« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler. Med hensyn til den foreliggende retssag følger der af denne afgørelse, uanset de afvigende faktiske omstændigheder, nogle generelle principper, som finder tilsvarende anvendelse på sager, hvor forbrugere pålægges omkostninger i forbindelse med en kreditaftale. Det drejer sig især om denne belastnings lovlige

¹— Begrundelsen til loven af 5.8.2015 om ændring af loven om tilsyn med de finansielle markeder samt visse andre love (Dz.U.2015 135), VII lovgivningsperiode, Sejms tryksag nr. 3460, offentliggjort, www.sejm.gov.pl.

omfang, navnlig om, hvorvidt det er lovligt at pålægge en forbruger de omkostninger, som långiver eller kreditgiver afholder i forbindelse med udøvelsen af sin økonomiske aktivitet. Det ser således ud til, at de ovenfor beskrevne bestemmelser i polsk ret ikke tager højde for det princip, som er forankret i artikel 3, litra g), i direktiv 2008/48/EF, og hvorefter forbrugeren kun kan pålægges omkostningerne i forbindelse med kreditaftalen. Ud fra de antagelser, der lå til grund for udviklingen af den matematiske formel i forbrugerkreditlovens artikel 36a, er det blevet muligt de facto at pålægge forbrugeren de omkostninger, som långiver eller kreditgiver afholder i forbindelse med udøvelsen af sin økonomiske aktivitet. Da man fastsatte størrelsen af de procentuelle indikatorer i denne formel, tog man nemlig udgangspunkt i de indikatorer, som bestemmer den generelle størrelse af de driftsomkostninger, som afholdes af den erhvervsdrivende.

Derimod synes indførelsen af bestemmelser i den nationale retsorden, hvorefter forbrugeren kan pålægges kreditomkostninger, som er lige så høje eller næsten lige så høje som det samlede kreditbeløb, og især af bestemmelser, hvorefter forbrugeren kan pålægges omkostninger, der overstiger det samlede kreditbeløb, at være uforenelig med målene og principperne i direktiv 2008/48/EF. En sådan tilstand er imidlertid lovlig efter den nationale retsorden, idet den nationale lovgiver har tilladt, at en forbruger pålægges såvel de maksimale renteauafhængige kreditomkostninger som renter. Disse bestemmelser forårsager en betydelig skævhed mellem parternes rettigheder og pligter i henhold til aftalen til ulempe for forbrugeren. Der er næppe ligevægt mellem långiverens forpligtelser og forbrugeren, når långiveren blot skal udbetale det aftalte beløb, mens forbrugeren er forpligtet til at tilbagebetale dette beløb plus renter og afholde kreditomkostninger, der er lige så store som selve kreditbeløbet eller kun lidt mindre.

Formlen i forbrugerkreditloven til beregning af de maksimale renteauafhængige kreditomkostninger indeholder ingen elementer, som gør det muligt rationelt at knytte disse omkostningers størrelse og de fordele, som långiver opnår, på den ene side til lånebeløbet på den anden side. Indikatorerne kreditbeløb og kreditperiode er ikke tilstrækkelige til, at man ved hjælp af dem kan bestemme et niveau for disse omkostninger, som kan garantere ligevægt mellem aftalens parter og ligeværdighed mellem de gensidige ydelser, idet de procentuelle indikatorer spiller en væsentlig rolle i denne formel.

Problemet med, at forbrugeren pålægges renteauafhængige kreditomkostninger som provisioner, gebyrer for tjenesteydelser eller forsikringspræmier, er genstand for talrige betalingsøgsmål for den forelæggende ret. Når retten opfordrer til at sætte tal på de faktiske omkostninger i forbindelse med kreditaftalen, til at redegøre for, hvad disse gebyrer dækker, og til at begrunde deres størrelse, henvises der i praksis normalt kun til den matematiske formel til beregning af de maksimale renteauafhængige kreditomkostninger og begrundelsen til forslaget til ændringsloven. Dette giver igen anledning til begrundet tvivl om, hvorvidt de omkostninger, der beregnes ved hjælp af denne formel, svarer til den faktiske størrelse af omkostningerne i forbindelse med kreditaftalen, som kan pålægges

forbrugeren. Omkostningerne i forbindelse med at indgå og realisere en sådan kontrakt er ikke store. Det drejer sig sædvanligvis om omkostninger til en symbolsk kreditvurdering af den potentielle kunde samt udfærdigelsen af aftalen, blankovekslen og vekselerklæringen. Den forelæggende ret anvender betegnelsen »symbolsk kreditvurdering«, for i de fleste tilfælde ydes kreditter og lån til personer, som har stor gæld, eller mod hvem der føres inkassosager eller sågar sager om forbrugerinsolvens. Udførelsen af et par enkle og ukomplicerede handlinger kan således ikke generere omkostninger svarende til op til 100% af det samlede kreditbeløb. Den aftale, der er indgået i den foreliggende sag, dokumenterer, at der ikke er sammenhæng mellem de faktiske kreditomkostninger og de maksimale renteauafhængige kreditomkostninger, idet udbetalingsgebyret i forbindelse med omkostningerne til kontraktindgåelsen er fastsat til 129,00 PLN. Det resterende beløb, der skyldes som renteauafhængige kreditomkostninger, på 3 939,00 PLN, som udtrykkeligt betegnes som provision, udgør sagsøgerens faktiske vederlag, hvilket långiver ikke på nogen måde lægger skjul på. Det skal bemærkes, at dette vederlag alene er fire gange større end de maksimale kapitalrenter for hele kreditperioden og udgør 78,78% af lånebeløbet. En sådan finansiel belastning af forbrugeren opfylder betingelserne for en betydelig skævhed i aftaleforholdet og giver anledning til at betvivle, at de bestemmelser, der anvendes i polsk ret, er i overensstemmelse med direktiv 2008/48/EF.

Anvendelsen af retsinstituttet »renteauafhængige kreditomkostninger« i praksis giver anledning til at konkludere, at indførelsen af denne ordning ikke har ført til et højere forbrugerbeskyttelsesniveau, idet den i sidste ende gør det muligt at pålægge forbrugerne en større finansiel byrde. Det fremgår entydigt af de kontrakter, der er fremlagt i de verserende sager, at anvendelsen af formelen i forbrugerkreditlovens artikel 36a er blevet gængs praksis og udgør det eneste kriterium for at fastsætte de renteauafhængige kreditomkostningers størrelse. Derimod spiller hverken de faktiske kreditomkostninger eller en rationel sammenhæng mellem kapitalen og omkostningernes størrelse en rolle som kriterier. I praksis fastlægges kreditomkostningerne generelt under anvendelse af denne formel. Derved sker der en uforholdsmæssig finansiel belastning af forbrugeren og en uberettiget berigelse af långiveren. I denne forbindelse skal det bemærkes, at den sanktion, som lovgiver har fastsat for overskridelse af dette loft, er illusorisk.

Denne ordning fører også til en radikal begrænsning af muligheden for at undersøge kontraktvilkår, som indeholder sådanne forpligtelser og fastsætter deres størrelse ud fra denne formel, med henblik på at fastslå, om de er urimelige eller ugyldige på grund af uforenelighed med lovens bestemmelser, tjener til at omgå loven eller er i strid med god forretningskik. Der er nemlig en stærk tendens i de polske domstoles retspraksis, som er opstået efter at bestemmelserne om de maksimale renteauafhængige kreditomkostninger trådte i kraft, hvorefter vilkår i en kontrakt, som vedrører de renteauafhængige kreditomkostninger, ikke må prøves med hensyn til urimelighed eller ugyldighed, når disse omkostningers størrelse ikke overstiger det i loven fastsatte loft. Denne opfattelse beror på den korrekte antagelse, at kontraktvilkår, som er i overensstemmelse med loven og overholder

de i loven fastsatte begrænsninger, ikke kan kvalificeres som ugyldige eller urimelige. Der har ikke været tvivl om, at kontraktvilkår vedrørende provisionens størrelse eller andre gebyrer, som belaster forbrugeren, kan prøves med hensyn til ugyldighed eller urimelighed. Sådanne gebyrers uforholdsmæssige størrelse er blevet korrigeret effektivt ved anvendelse af ZGB's artikel 58 (kontraktens ugyldighed) samt ZGB's artikel 385¹ (urimelige kontraktvilkår), idet også gebyrer på 40% af låne- eller kreditbeløbet er blevet anset for ugyldige eller urimelige. Den begrænsede mulighed for at prøve, om kontraktvilkår vedrørende de maksimale renteauafhængige kreditomkostninger er lovlige eller urimelige, forleder desuden til at forsømme pligten til at vurdere potentielle kunders kreditværdighed.

Efter den forelæggende rets opfattelse er der behov for en afgørelse af det foreliggende præjudicielle spørgsmål for at kunne træffe en korrekt afgørelse i sagen. Svarets indhold vil have direkte betydning for fastsættelsen af omfanget af den tilladte finansielle belastning af en forbruger og for præciseringen af begrebet »omkostninger i forbindelse med kreditten«. Domstolens svar er så meget desto vigtigere, som den hidtil ikke har udtalt sig om de emner, der er beskrevet i spørgsmålet. Endelig fører de betydelige diskrepanser i de polske domstoles retspraksis og den situation, der følger heraf, til en forringelse af gennemførelsen af direktivets mål og en betydelig svækkelse af de EU-retlige bestemmelser effektivitet.

ARBEJDSDOMMEN